

LIBER II.

DE RECTORIBUS ECCLESIAE EORUMQUE JURIBUS ET OFFICIIS.

Alterum Institutionum Juris publici ecclesiastici librum scribendum sumimus, ubi de Romano Pontifice, qui in B. Petri Apostolorum Principis locum, atque de Episcopis, qui in locum Apostolorum succedunt, deque eorum juribus et officiis disseremus. Sed ante eorum opinio refellenda est, qui tradunt ecclesiasticam potestatem omnem non Petro et Apostolis, tanquam certis designatisque personis, sed toti Ecclesiae fuisse traditam.

ex fidelium consensu, potestatem esse. Itaque Ecclesiae regimen democraticum effingunt, ubi tota potestas est penes multitudinem, a qua Pastoribus seu ministris communicatur, ut ipsius nomine et consensu exerceatur.

Nonnulli scriptores catholici docuerunt, claves ecclesiasticae potestatis a Christo immediate traditas Ecclesiae fuisse. Sed horum sententia a Richerii erroribus omnino discrepat. Richerius Ecclesiae nomine totam multitudinem fidelium intelligit, illi Pontificem tantum et Episcopos. « Potestas clavium, » inquit Habert de Hierarch. Eccl. cap. 5 § 5 q. 2, « data est Ecclesiae, hoc est, Pontifici et Episcopis, et his quidem cum subordinatione ad Pontificem Petri Successorem. »

Doctrina Edmundi Richerii non solam ecclesiasticae, sed etiam civili potestati infensissima est, ita ut post editum ejus libellum, fere omnes utriusque potestatis hostes Richerium ducem sequuti sint; quod observat Joan. Baptista Faure initio *dissertationis adversus Richeristas*, in tom. 12 Thesauri Theol. F. A. Zachariae.

Si Richerius affirmasset, potestatem ecclesiasticam Apostolis eorumque Successoribus, non ipsorum gratia, sed primo et principaliter ob totius Ecclesiae utilitatem et commodum a Christo collatam fuisse, quemadmodum non corpus propter caput, sed caput in bonum corporis constituitur, nemo omnium Catholicorum contradixisset. Sed vehementer erravit, dum docuit, potestatem ecclesiasticam, non modo in bonum Ecclesiae, sed etiam eidem corpori Ecclesiae datam esse, in ea que uti primo et immediato Subjecto residere, a quo Pontifici et Episcopis, veluti christianaе plebis ministris et instrumentis, communicetur. Itaque ejus libellum de ecclesiastica et politica potestate Synodus provincialis Senonensis jure meritoque damnavit, quod « multas contineret propositiones,

CAPUT I.

DE ROMANO PONTIFICE EJUSQUE ADJUTORIBUS.

§ 43.

DE ERRORIBUS RICHERII.

Edmundus Richerius in lib. de eccl. et polit. potestate sic tradit: « Deum et naturam prius atque immediatus ad totum suppositum, quam ad aliquam partem suppositi, quamvis nobilissimam, intendere, eamque ob causam facultatem videndi ex. gr. datam esse homini, ut per oculum, tanquam organum et ministerium hominis, exerceretur. Nam oculus per et propter hominem existit. » Inde concludit: 1º « Christum fundando Ecclesiam prius et immediatus claves, seu jurisdictionem toti dedisse Ecclesiae, quam Petro; 2º Papam et Episcopos nonnisi ministros esse, ut jurisdictionem illam exerceant nomine et consensu totius corporis. » Richerii errorem amplexati sunt Jansenistae; sic inter damnatas Quesnellii propositiones nonagesima haec est: « Ecclesia potestatem excommunicandi habet, ut eam exerceat per primos Pastores de consensu saltem praesumpto ipsius corporis. » Hi omnes antesignatum habent Lutherum lib. de Captiv. Babyl., in quo affirmavit neque Pontifici, neque Episcopis ullam, nisi

expositiones, et allegationes falsas, erroneas, scandalosas, schismaticas, et, ut sonant, haereticas. » Simili censura a Concilio provinciali Aquensi notatus est, ut scilicet continens « propositiones, allegationes, et doctrinas falsas, scandalosas, schismaticas, haereticas, et impietatem gravemque errorem sapientes. » Facultas ipsa Sorbonica Richerium, ob eam causam, de gradu Syndici theologicae Facultatis dejicit, quod narrat Spondanus ad ann. 1612 his verbis: « Idemque Richerius auctoritate regia, et decreto facultatis depositus est a Syndicatu ejusdem facultatis, quem gerebat. Fuerunt etiam multi, qui contra eumdem libellum scripsérunt; plenissime confutavit Andreas Duvallius, insignis Doctor Sorbonicus, et Regius, Theologiae Professor in Universitate Parisiensi Primarius. » Idem praestitit etiam Veith, in opere quo inscribitur *Richerii systema confutatum*. His condemnationibus Concilium Constantiense jam praeiverat, hanc Wicleffii propositionem ordine 37 condemnando: « Nec Papa est proximus et immediatus Vicarius Christi. » Haec siquidem est ipsissima Richeristarum sententia. Sed demum Richerius ipse declarationibus editis errorem cognovit et reprobavit, seque doctrinam suam, seu potius haeresim, ex putridis Lutheri et Calvini fontibus hausisse professus est: quanquam an in sua retractatione constans, an varius fuerit, nihil facit ad rem praesentem, in qua non de sincera et constanti emendatione Richerii sed de ipsius doctrina disputamus.

Sed jam doctrina catholica exponenda est. Igitur affirmamus, omnem potestatem ecclesiasticam S. Petro et Apostolis, iisque solis divinitus tributam fuisse, ideoque duos hujus potestatis gradus divino jure constitutos agnoscamus, quorum primum tenet Summus Pontifex, et alterum Episcopi: Summus quidem Pontifex tanquam S. Petri Successor, Episcopi

vero tanquam Successores Apostolorum. De quibus seorsim distinque tractandum est.

Quidam opinantur Parochos a Christo institutos fuisse, eorumque divinam originem repetunt a septuaginta duobus Discipulis, quos ipse Christus elegit, et idcirco praeter Pontificem et Episcopos tertium constituant in Hierarchia jurisdictionis gradum, in quo Parochos locandos esse jure divino existimant. Verum haec opinio de divina Parochorum institutione a celeberrimis Theologis et Canonicis jamdiu profligata est. Parochi quidem institutionis divinae sunt, quod ad characterem ordinis attinet, propterea quod in ordinis Hierarchia divinitus constituta, praeter Episcopos, Sacerdotes etiam et Ministri positi sunt. At nullum in Scriptura aut in Traditione testimonium reperitur, quo demonstrari possit, Parochos a Christo institutos fuisse. Hinc S. Thomas 2, 2 q. 188 art. ad 3 ait: « Dicendum, quod formam septuaginta duorum Discipulorum non solum tenent Presbyteri, Curati, sed quicumque alii minoris ordinis, qui Episcopis in eorum officio subserviunt. Non enim legitur, quod septuaginta duobus Discipulis Dominus alias determinatas Parochias assignaret, sed quod mittebat eos binos ante faciem suam in omnem civitatem et locum, quo erat ipse venturus. »

De hoc arguento late disserit cl. Joannes Devoti *Institut. Canon. lib. I tit. 3 sect. 10 § 87*, itemque Petrus Paludanus de *caus. imm. Eccles. potest. art. 2 conclus. 3*.

§ 14.

DE ROMANO PONTIFICE S. PETRI SUCCESSORE.

Primatus est ad pascendam regendamque Ecclesiam institutus. Quod autem totius communitatis bonum et regimen spectat, id sane oportet in eadem communitate fixum et perpetuum esse. Ergo moriente Petro, Primatus extingui non debuit, sed omnino manere atque perseverare, ut pote qui non in commodum ipsius Petri, sed propter unam atque per-

petuo mansuram Ecclesiam constitutus est. Ex quo fit, ut perpetuitas Primatus, non secus atque ipsius institutio, ab jure divino proficiscatur. Sed Primatus perpetuitas Successorem, in quem transeat, omnino postulat; atque adeo ex ipso jure divino et Christi institutione aliquis sit oportet, qui mortuo Petro in Ecclesiae Primate succedat. Succedit autem Romanus Pontifex; quod multis argumentis comprobatur.

1º Quidem *ratione successionis*. Successor enim et haeres spiritualis potestatis semper in Ecclesia habitus est, qui in eam Sedem concendit, quam alter aut morte, aut abdicatione spontanea vel coacta vacuam reliquerit. At Petrus Antiochenam Sedem deserens, secumque Primate gerens, ad Romanam Sedem se transtulit, in eaque supremum diem obiit, et Ecclesiae Primate depositus. Unus ergo Romanus Pontifex, qui in Cathedram S. Petri succedit, legitimus haeres est ac Petri Successor, atque adeo in Romanum Pontificem jus omne Primatus transmigravit. Petrum autem advenisse Romanam, ibique et Sedem collocasse, et ad obitum usque tenuisse, testis est ipse Petrus, qui epist. I cap. ult. v. 13 ita scribit: « Salutat vos Ecclesia, quae est in Babylone collecta. » Neque enim Babylonis nomine Babylonem Chaldaeorum intelligere voluit, quae ante eam epistolam exaratam eversa fuerat, neque Babylonem AEgypti, quae obscurus plane locus tunc erat, nec urbis nomine dignus, sed Romanum significare voluit, quae etiam in Apocal. cap. XVII v. 5 Babylon appellatur. Id sane docet Papias Apostolorum Discipulus; id S. Hieronymus de Viris illustribus cap. 8: « Petrus, » inquiens, « in epistola prima sub nomine Babylonis figuralter Romanam significat; » id Beda in eamdem epistolam cap. 5 dum ait: « Babylonem typice Romanam dicit videlicet propter confusionem multiplicis idolatriae; » id denique Interpretes plerique omnes. Qua

de re confer Calmetum in dissertatione *De itinere Romano S. Petri*; et Fogginum in opere *De Romano Divi Petri itinere, exerc. 10*. Quae quidem veritas tot tantisque luculentis veterum Patrum ac scriptorum monumentis evincitur, ub ob consensum scriptorum ne ipsi quidem Protestantes, saltem doctiores, eam rem in dubium revocaverint. Atque adeo Pearsonius, inter juniores heterodoxos clarissimus, diss. I de successione primorum Romae Episcoporum cap. 6 et 7 demonstrat, « nunquam non habitum pro certo, Romanam Sedem a Petro institutam, et Romanos Pontifices Petri Successores esse, ita ut de Petri in Urbem adventu et obitu ambigi non possit, quin omnia humanae fidei et auctoritatis fundamenta convellantr. »

2º *Ex consensu totius Ecclesiae*: omnes enim Episcopi per orbem dispersi, et universa Christi Ecclesia omni tempore professa est, Romanos Episcopos legitime electos, Successores S. Petri habendos esse; ipsique Romani Pontifices potestate Primatus, ejusque juribus et praerogativis, cum supra fideles, tum supra Episcopos ipsosque Patriarchas, contradicente nemine, usi sunt. Nicolaus I in epistola ad Michaelem Orientis Imperatorem octo Patriarchas Constantinopolitanos recenset, qui a Romanis Pontificibus Patriarchatu exuctorati fuerunt. Mittimus testimonia Patrum, quos magno numero tum graecos, tum latinos in medium profert Bellarminus de Rom. Pont. cap. XV et XVI.

3º Denique *ex Conciliorum auctoritate*: Concilium OEcumenicum VII epistolam Adriani ad Tarassium approbat, in qua haec habentur de Ecclesia Romana: « Cujus Sedes per totum terrarum orbem obtinens lucet, omniumque Ecclesiarum Caput existit. » Concilia Lateranense III et Lugdunense I Sedem Petri matrem et magistrum universalis Eccle-

siae, Romanum Pontificem Christi Vicarium, Successorem Petri, et Rectorem universae Ecclesiae appellarunt. Verum ad rem nostram satis superque sit dogmatica Concilii Florentini definitio, quam graeci et latini Patres his verbis proposuerunt. « Definimus S. Apostolicam Sedem, et Romanum Pontificem in universum orbem tenere Primatum, et ipsum Successorem esse B. Petri Principis Apostolorum, et verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiae Caput, et Christianorum patrem et doctorem existere; et ipsi in B. Petro pascendi, regendi, et gubernandi universalem Ecclesiam a. D. N. J. Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in gestis OEcumenicorum Conciliorum, et in sacris canonibus continetur. »

Confer Petrum Ballerini « De vi et ratione Primatus Romanorum pontificum; » Ennodium Faventinum « De Romani Pontificis Primatu; » et Auctorem operis, quod inscribitur « Quis est Petrus! Sive qualis Petri Primatus » Ratione 1791.

§ 45.

DE FINE PRIMATUS.

Cum de fine Primatus quaeritur, non ea quaestio instituitur, cur Petro potius, quam alteri cuidam Apostolorum Primatus concessus sit? Ejus quidem concessionis causam SS. Patres adscribunt vel ordini vocationis, quia Petrus omnium primus rebus omnibus se abdicavit; vel eximiae ejus fidei, quia primus in Christo divinitatem agnoverit et confessus est; vel ferventi amori, quia Christum plus caeteris diligebat. Sed quaestio proposita est: quid fuit causae, cur Primatum Chri-

stus instituerit? Jam vero Primum a Christo institutum esse, ut catholicae Ecclesiae unitas formaretur, sartaque tecta custodiretur, ex perpetua et luculenta SS. Patrum traditione certum est. Irenaei, Hieronymi, Leonis Magni aliorumque Patrum testimonia longum esset referre, eaque legi poterunt apud Petrum Ballerini in aureo libro *De vi et ratione Primatus* cap. 13. Quamobrem Catechismus Romanus ad art. 9 Symboli § 12 praeclare et verissime tradidit: « Fuit illa omnium Patrum ratio et sententia consentiens, hoc visible Caput (Romanum Pontificem) ad unitatem Ecclesiae constituendam et conservandam necessarium fuisse. » Sane Christus Dominus non plures, sed unam Ecclesiam constituit; primaque et potior Ecclesiae prerogativa in unitate posita est, quod Synodus Constantinopolitana I in Symbolo Fidei definitivit. Nulla autem unitas esse potest, aut excogitari, nisi unus et certus sit Episcopus, cui reliqui Pastores et fideles adhaerere et subesse teneantur. Itaque Christus, ait Cyprianus lib. de Unit., « ut unitatem manifestaret, unam Cathedram constituit, et unitatis ejusdem originem ab uno incipientem sua auctoritate disposit... et Primatus Petro datur, ut una Christi Ecclesia, et Cathedra una monstretur. » Et Optatus Milevitanus lib. 2 contra Parmenianum: « Negare non potes Petro Cathedram Episcopalem primo collatam, in qua una Cathedra unitas ab omnibus servaretur, ne caeteri Apostoli singulas sibi quisque defenserent. »

Haec autem unitas potissimum sita est in unitate fidei et unitate caritatis seu communionis. Primo quidem in unitate fidei, quatenus fideles omnes per ejusdem fidei professionem Ecclesiam unam efficiunt. Ad rem antiquus Auctor Commentarii in Psal. 23 Hieronymi operibus olim inserti: « Ecclesia, » ait, « ex pluribus personis congregatur, et tamen una

dicitur propter unitatem fidei. » Secundo autem propter unitatem caritatis seu communionis, quo nomine venit specialis quedam caritas, qua fideles debent non solum colere et diligere Episcopos suos, sed eis praecipue consentire atque obtemperare, singuli autem Episcopi et fideles communicare et subesse debent Summo Pontifici, qui catholicae unitatis et communionis centrum est et origo. Hinc Bossuetus in expositione doctrinæ cathol. cap. 24 egregie scripsit : « Auctoritatem Episcopatus statuere unitatem in Ecclesiis particularibus, Primatum vero S. Petri esse centrum commune totius unitatis catholicæ. »

Ex his colligere poteris unitatem fidei et communionis cum Summo Capite Romano Pontifice penitus necessariam esse : ac inaniter profiteri sese communioni catholicæ adhaerere, qui a Romano Pontifice propter haeresim, vel propter schisma dissentient. Cum Miletius, Vitalis, et Paulinus de Episcopatu Antiocheno contenderent, S. Hieronymus ad Damasum litteras dedit, ut verum Episcopum internosceret : « Ego, » inquit, « clamito : Si quis Cathedrae Petri jungitur, meus est. Miletius, Vitalis, Paulinus tibi haerere se dicunt. Possim credere, si hoc unus assereret; nunc autem aut duo mentiuntur, aut omnes, idcirco Beatitudinem tuam obtestor, ut mihi litteris tuis, apud quem in Syria debeam communicare, signifieces. »

De hoc argumento legendum est praeciarum opus *De schismate*, quod gallice primo editum est, tum italice redditum prodiit anno 1718 sine nomine auctoris et loci.

§ 16.

DE NEXU PRIMATUS CUM ROMANA SEDE.

Quanquam catholicis omnibus certum exploratumque sit, Romanos Pontifices divino jure in Primatum S. Petri succedere, quia Christus Primatum ipsum perpetuo in Successori-

§ XVI. DE NEXU PRIMATUS CUM ROM. SEDE. 197

bus Petri permansurum instituit, quaestio tamen est : quoniam jure, divinone an humano, Supremus Pontificatus Romanae Sedi adnexus sit, et idcirco an praerogativa Primatus ipsius a Romana Sede evelli, et in aliam Sedem transferri possit? Putant aliqui conveniens fuisse, et forte etiam necessarium ad omnem removendam dubitationem super legitimo Successore S. Petri, ut Sedes aliqua particularis pro suis Successoribus a Petro eligeretur, tanquam *medium* quoddam, quo Primatus praerogativa in certos Successores transiret; sed in Petri potestate fuisse quam mallet Sedem eligere, et ideo Petri voluntate factum esse, ut Romae potius, quam alio in loco suam Sedem ad mortem usque collocaverit. Quemadmodum ergo (sic enim argumentantur) ex facto Petri, quod humanum est Primatus universae Ecclesiae in Romana Sede relictus fuit, sic poterit ex dispensatione humana, nempe Ecclesiae, iterum ab ea Sede separari.

Aliqui contra affirmant, Romanam Sedem electam et Successoribus Petri constitutam fuisse non ex unius Petri, sed etiam ipsius Christi voluntate; ex quo consequitur Primatum eidem Sedi divino jure ita adnexum esse, ut nulla auctoritate humana possit ab eadem separari. Ad hanc tuendam sententiam mirifice faciunt illa SS. Patrum et Conciliorum dicta, in quibus de Sede Romana adeo praeclera praedicantur, ut semper eam asserant ab ipso Salvatore nostro Primatum obtinuisse, nec non disponente Domino Ecclesiarum omnium matrem et magistrum extare. Quis enim ignorat celebre illud Gelasii dictum in Concilio Romano : « Sancta Romana Ecclesia nullis synodis constitutis caeteris Ecclesiis praelata est, sed evangelica voce Domini et Salvatoris nostri Primatum obtinuit » (Apud Mansium Conciliorum edit. tom. VIII. col. 147)? Et ante Gelasium S. Leo ep. 120 ad Theodoretum